

ДИСТАНЦІЙНО-ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЛОГОПЕДА З ПЕДАГОГАМИ ТА БАТЬКАМИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОГО ПРОЦЕСУ

Король А.В.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У статті показано значення інформаційно-комунікаційних технологій в логопедичній роботі як засобу інтенсифікації корекційно-розвиткового процесу. Представлено особливості дистанційно-інтерактивних форм співпраці логопеда з педагогами, батьками та громадськістю через використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування їх інформаційно-цифрової компетентності та підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу в логопедичній практиці. Встановлено, що інформаційно-комунікаційні технології здатні забезпечити інформатизацію та високу ефективність корекційно-розвиткового процесу. З'ясовано, що розширити можливості традиційної взаємодії логопеда з педагогами, батьками та громадськістю допоможуть сучасні дистанційно-інтерактивні форми роботи з ними з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: взаємодія з батьками, корекційно-розвитковий процес, інформаційно-комунікаційні технології, дистанційно-інтерактивні форми роботи.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем сьогодення стало неухильне зростання кількості дітей з порушеннями розвитку. Протягом останнього десятиліття спостерігається значне збільшення кількості дошкільників, в яких недостатньо сформовані передумови до навчання грамоти: письма і читання. Основну частину з них становлять діти з порушеннями мовленнєвого розвитку. Сьогодні розвиток корекційної педагогіки характеризується посиленням уваги до проблеми раннього розпізнавання, профілактики і подолання негативних тенденцій мовленнєвого розвитку підростаючого покоління. Особливе значення для успішності подолання мовленнєвих порушень та їх профілактики є співпраця логопеда, педагогів і батьків.

Сучасна система дошкільної освіти відзначається певними суперечностями між традиційним підходом до взаємодії логопеда з педагогами та батьками (традиційні індивідуальні, групові та колективні форми роботи) і практичною потребою в інноваційних засобах роботи з метою підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу. Тому серед питань сучасної дошкільної освіти особливої актуальності в логопедичній практиці набуває проблема пошуку інноваційних підходів до здійснення наступності в роботі логопеда з педагогами та організаціями співпраці з родинними дошкільників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. У таких умовах відповідних змін вимагає й освітня галузь. На думку вчених [2], освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, а також економічного зміцнення держави, її авторитету і конкурентоспроможності на світовій арені, безсумнівно, інформа-

тизація освітньої галузі, її унормування згідно міжнародних стандартів і вимог сучасності є завданням першочергового значення.

Загальні проблеми інформатизації освітньої галузі відображено в роботах вітчизняних дослідників: В. Бикова, А. Гуржія, В. Дивака, Г. Єльнікової, М. Жалдака, Л. Карташової, Т. Коваль, В. Лапінського, О. Ляшенка, Н. Морзе, Ю. Машбиця, С. Ракова, О. Співаковського, О. Спіріна та інших.

Над проблемою співпраці логопеда з батьками дітей з мовленнєвими порушеннями працювали багато українських та російських вчених, а саме (Н. Азовська, І. Іванюк, Т. Кірієнко, В. Кисличенко, Р. Левіна, О. Мастюкова, Н. Мовчан, А. Назаренко, В. Ніколаєнко, К. Оленич, Ю. Рібцун, В. Селіванова, Т. Філічова, Г. Чиркіна та ін.). Порівняльний аналіз спеціальної літератури (Н. Жукова, О. Корнєв, О. Мастюкова, В. Сорокін, Т. Філічова, Л. Шипіцина та ін.) свідчить про недостатність вивчення можливостей батьків у процесі корекції мовлення, про несформованість вимог до участі родини у логокорекції, відсутність єдиної системи інформування батьків та попередження мовленнєвих розладів.

Слід зазначити, що у логопедичній науці та практиці дослідження проблеми роботи з батьками та здійснення наступності в роботі з педагогами шляхом інтегрування інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій в освітній простір накопичено певний досвід (В. Красівський, О. Свириденко, О. Цимбалюк, О. Стойко, О. Кравчина, А. Коломієць, Г. Беленька, Н. Кудикіна, Л. Дерев'янка), але в цілому тема не є вивченою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз спеціальної літератури свідчить про недостатнє вивчення можливостей педагогів і батьків у процесі корекції мовлення дітей, про не сформованість

вимог та відсутність єдиної системи включення педагогів та батьків в логокорекційний процес. Також зауважимо, що не сформованість інформаційно-цифрової компетентності педагогів та батьків перешкоджає ефективній дистанційно-інтерактивній взаємодії з логопедом з метою підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу в освітніх закладах. Тому на практиці й склалась досить суперечлива ситуація: незважаючи на безперечно позитивні фактори використання інформаційно-комунікаційних технологій в дошкільній освіті, їх можливості, на жаль, застосовуються епізодично та не в повному обсязі.

Мета статті – розкриття особливостей дистанційно-інтерактивних форм роботи логопеда з батьками дітей, психолого-педагогічним персоналом освітніх закладів, громадськістю для формування їх інформаційно-цифрової компетентності та підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу в логопедичній практиці.

Виклад основного матеріалу. Успіх корекційно-розвиткового процесу визначається продуманою, цілеспрямованою, систематичною, спланованою, комплексною роботою логопеда. А усвідомлене й зацікавлене включення в цей процес педагогів (вихователів, психолога, музичного керівника, фізінструктора), батьків, а також громадськості – найважливіший аспект підвищення результативності навчання та корекційного впливу на дітей із порушеннями мовлення.

Відзначимо, що до основних завдань співпраці логопеда з педагогами слід віднести: підведення педагогів до усвідомлення цілей, завдань та можливостей співпраці з логопедом; надання педагогам консультативної допомоги з проблем профілактики мовленнєвих порушень, а також подолання вже сформованих порушень в розвитку мовлення дошкільників; створення інформаційного простору з проблемних питань мовленнєвого розвитку дітей раннього та дошкільного віку; забезпечення наступності в роботі логопеда, вихователів, психолога, музичного керівника, інструктора з фізичного виховання; організація сприятливого мовленнєвого середовища; озброєння педагогів практичними прийомами корекційно-розвиткової роботи [3; 4; 9].

У науковій літературі [5; 8; 11] зазначено, що основними завданнями співпраці логопеда з батьками та громадськістю є такі: поступове підведення батьків до усвідомлення цілей, завдань та можливостей співпраці з логопедом, до розуміння кола проблем, які вони можуть вирішити за допомогою спеціаліста; формування уявлень про те, до яких фахівців та в яких випадках варто звертатися по допомогу; підвищення педагогічної компетентності батьків з метою розширення їхніх можливостей самостійно працювати над розвитком мовлення дітей та займатись профілактикою мовленнєвих порушень; допомога у розв'язанні завдань,

пов'язаних з подоланням порушень мовлення у дітей; опосередкування покращення результативності корекційно-розвиткової роботи з дітьми; підвищення психолого-педагогічної культури громадськості в цілому.

Поділяємо думку вчених [14], що реалії життя сучасної України зумовлюють потребу в оновленні освіти, розробці прогресивних технологій, гуманізації, диференціації та інтеграції навчання. Тому з кожним роком в Україні інтенсифікуються процеси інтегрування інформаційно-комунікаційних технологій у систему освіти загалом та в дошкільну освіту зокрема.

На думку дослідників [1], інформаційно-комунікаційні технології є вкрай важливими в логопедичній роботі, оскільки вони дозволяють логопедам оптимізувати навчальний процес: користуючись стандартними програмними засобами розробляти власні методичні розробки та з їх допомогою успішно вирішувати різноманітні педагогічні та корекційно-розвиткові завдання, організовувати спілкування з колегами та батьками своїх вихованців, поширювати власний досвід серед громадськості.

Оскільки впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій в логопедичній практиці охоплює всіх учасників освітнього процесу: вихованців, батьків (або осіб, які їх замінюють), педагогічних, адміністративних працівників тощо та громадськість, використання ІКТ у логопедичній роботі можна розглядати і як засіб інтенсифікації корекційно-розвиткового процесу, і як один з шляхів підвищення рівня інформаційно-цифрової компетентності педагогів, батьків та дітей.

Так, для ефективного впровадження ІКТ в логопедичну роботу необхідно підготувати логопедів до набуття ними практичних навичок роботи в новому інформаційному середовищі; створити творчу групу педагогів для розробки, апробації та впровадження новітніх засобів навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи на базі ІКТ; спланувати роботу консультативних пунктів, семінарів, майстер-класів із використання ІКТ; налагодити співпрацю через ІКТ з колегами інших закладів та регіонів щодо проблем оптимізації навчально-виховного та корекційно-розвивального процесу засобами ІКТ.

Зустрічаємо позицію вчених [12], які використанню засобів ІКТ в організації та плануванні роботи логопеда надають наступні переваги: підвищення ефективності корекційно-розвиткового процесу; підвищення об'єктивності в оцінці співпраці з батьками та педагогами; можливість прийняття більш виважених рішень, які стосуються підвищення результативності розвитку, навчання, корекції та виховання дітей; оперативний доступ до необхідної інформації; економія як матеріальних, так і людських ресурсів; вільний час на вирішення важливих питань; скорочення обсягу рутинної роботи.

Нині особливого значення набуває усвідомлення сучасним логопедом принципово нових вимог до педагогічної діяльності, його готовність використовувати інформаційно-комунікаційні технології як допоміжний корекційно-розвитковий, навчальний та виховний ресурс.

Вважаємо [7], що розширити можливості традиційної взаємодії логопеда з педагогами та батьками допоможуть інноваційні інтерактивні та дистанційні форми роботи з ними з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, як от: тематичний блог (сайт), електронна пошта, соціальні мережі, відео конференції, онлайн-консультації, форум, чат тощо. Ці дистанційно-інтерактивні форми роботи ґрунтуються на таких основних принципах взаємодії: один до одного (за формою і змістом наближене до індивідуальної консультації), один до багатьох (співпраця логопеда одразу з багатьма батьками чи педагогами відповідно до спланованого графіку), багато до багатьох (обмін знаннями, досвідом і враженнями між усіма учасниками корекційно-розвиткового процесу).

Використовуючи ІКТ в роботі з педагогами та батьками, логопеди можуть залучати їх до участі у корекційно-розвивальному процесі, надавати їм можливість отримувати інформацію та здійснювати процес корекції більш зручним способом, а також пропагувати систему педагогічних знань. Слід також зазначити, що такий підхід до використання ІКТ у роботі з дітьми, як гармонійне поєднання інноваційних технологій із традиційними засобами розвитку дитини, дає змогу зберегти цілісність і унікальність сучасної дошкільної освіти.

У досвіді нашої роботи, враховуючи сучасний ритм життя, стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, плануючи роботу з педагогами, батьками та громадськістю, ми намагалися урізноманітнити види співпраці з ними, застосовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що дозволило нам вирішити низку завдань, серед яких: формувати логопедичну компетентність, педагогічну культуру батьків та громадськості; налагоджувати співпрацю з родинами дітей, які мають мовленнєві порушення; сприяти опануванню педагогами та батьками сучасними ІКТ; забезпечити наступність в роботі логопеда, вихователів, психолога, музичного керівника, інструктора

з фізичного виховання; навчати запобігати мовленнєвим порушенням у дітей; організувати сприятливе мовленнєве середовище; активізувати процеси формування мовлення дітей; контролювати перебіг розвитку мовлення дошкільників; забезпечувати вчасне надання логопедичної допомоги; надавати логопсихологічну допомогу педагогам та батькам; озброювати їх практичними прийомами корекційно-розвивальної роботи; сприяти професійній самореалізації освітян, обміну перспективним досвідом; поширювати сучасні педагогічні технології та ідеї організації освітнього процесу.

Зауважимо, що під час дистанційної взаємодії логопеда з педагогами, батьками та громадськістю забезпечується систематична й ефективна інтерактивність, причому не тільки між тими, хто навчає, і тими, кого навчають, але й останніх між собою. І, насамперед, ці форми роботи є дієвим засобом як реалізації просвітницької діяльності логопеда, так і підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу.

Висновки і пропозиції. Отже, реалії сучасного життя створюють потребу в розробці та впровадженні прогресивних, інноваційних засобів для здійснення наступності в роботі логопеда з педагогами та батьками в логопедичній практиці як ефективних засобів, які відповідають вимогам сучасного освітнього процесу та тенденціям стрімкого розвитку науково-технічного прогресу, а також суттєво підвищують результативність корекційно-розвиткового процесу. В умовах сьогодення логопедичної практики дистанційно-інтерактивні форми роботи опираються на інформаційно-комунікаційні технології та є ефективним способом організації теоретичної та практичної взаємодії логопеда з педагогами, батьками та громадськістю, створення насиченого логоінформаційного поля з метою підвищення ефективності корекційно-розвиткового процесу.

Досвід застосування дистанційно-інтерактивних форм взаємодії логопеда з педагогами, батьками та громадськістю свідчить про ефективність їх за результатами та оптимальність щодо термінів впровадження, витрат сил і засобів. Перспективою дослідження вважаємо розроблення і впровадження технології застосування штучного інтелекту під час дистанційно-інтерактивних форм взаємодії логопеда з педагогами, батьками та громадськістю в логопедичній практиці.

Список літератури:

1. Азовська Н.В. Взаємозв'язок логопеда та батьків в роботі по закріпленню набутих мовленнєвих навичок / Н.В. Азовська. – Херсон: Кругозір, 2006. – 100 с.
2. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання – 2010. – № 1(15). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em15/emg.html>.
3. Глухов В.П. Взаимосвязь в работе логопеда и воспитателя по развитию связной речи детей дошкольного возраста с ОНР / В.П. Глухов. – М.: Феникс, 1993. – 76 с.
4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників : Випуск 80. Соціальні послуги // Інф. збірник МОН України. – К.: Освіта, 1994. – № 5–6.
5. Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.03 / В.А. Кисличенко. – К., 2011. – 208 с.

6. Конопляста С.Ю. Психолого-педагогічне вивчення дітей з вадами мовлення / С.Ю. Конопляста // Удосконалення підготовки науково-педагогічних кадрів в Україні : зб. наукових праць. К.: УДПУ імені М.П. Драгоманова, 1997. – С. 112–117.
7. Король А.В. Дистанційно-інтерактивні форми роботи як вид просвітницької діяльності вчителя-логопеда / А.В. Король // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Корекційна педагогіка і психологія. – Випуск 8 у 2 т. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2017. – С. 77–81.
8. Миронова С.П. Диференціація роботи логопеда дошкільного закладу з батьками вихованців / С.П. Миронова, В.П. Пельвецька // Дефектологія. – 2009. – № 4. – С. 22–26.
9. Ніколаєнко В. Взаємодія вчителя-логопеда, вихователя і батьків – запорука успішної корекційної роботи з дітьми, які мають вади мовлення / Валентина Ніколаєнко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 3. – С. 50–58.
10. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. – Х.: «Основа», 2012. – 239 с.
11. Рібцун Ю.В. Співпраця вчителя-логопеда з батьками : молодша логопедична група для дітей із ЗНМ / Ю.В. Рібцун // Дефектологія. Особлива дитина : навчання та виховання. – 2011. – № 1. – С. 33–37.
12. Цимбалюк О.Л. // Використання інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/105/18758-vikoristannya-ikt-u-doshkilnix-navchalnix-zakladax.html>.
13. Чиркина Г.В. Роль семьи в коррекции врожденных нарушений у детей / Г.В. Чиркина // Дефектология. – 2004. – № 8. – С. 5–7.
14. Шишкіна М.П. Проблемы информатизации освіти України в контексті розвитку досліджень оцінювання якості засобів ІКТ [Електронний ресурс] / Шишкіна М.П., Спірін О.М., Запорожченко Ю.Г. // Інформаційні технології і засоби навчання, 2012. – № 1(27). – Режим доступу до журналу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/632/483>.

Король А.В.

Винницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

ДИСТАНЦИОННО-ИНТЕРАКТИВНЫЕ ФОРМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЛОГОПЕДА С ПЕДАГОГАМИ И РОДИТЕЛЯМИ КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ КОРРЕКЦИОННО-РАЗВИВАЮЩЕГО ПРОЦЕССА

Аннотация

В статье показано значение информационно-коммуникационных технологий в логопедической работе как средства интенсификации коррекционно-развивающего процесса. Представлены особенности дистанционно-интерактивных форм сотрудничества логопеда с педагогами, родителями и общественностью через использование информационно-коммуникационных технологий для формирования их информационно-цифровой компетентности и повышение результативности коррекционно-развивающего процесса в логопедической практике. Установлено, что информационно-коммуникационные технологии способны обеспечить информатизацию и высокую эффективность коррекционно-развивающего процесса. Выяснено, что расширить возможности традиционного взаимодействия логопеда с педагогами, родителями и общественностью помогут современные дистанционно-интерактивные формы работы с ними с использованием информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: взаимодействие с родителями, коррекционно-развивающий процесс, информационно-коммуникационные технологии, дистанционно-интерактивные формы работы.

Korol A.V.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

REMOTE-INTERACTIVE FORMS OF COOPERATION OF SPEECH THERAPISTS WITH TEACHERS AND PARENTS AS THE CONDITION OF IMPROVING THE CORRECTION-DEVELOPMENT PROCESS

Summary

The article shows the importance of information and communication technologies in logopedic work as a means of intensifying the correction-development process. The features of remote-interactive forms of cooperation of speech therapists with teachers, parents and the public are demonstrated through the use of information and communication technologies, which develop their information and digital competence and increase the effectiveness of the correction-development process in logopedic practice. It was established that information and communication technologies are capable of providing informatization and high efficiency of correction-development process. It was found out that the modern remote-interactive forms of working with the use of information and communication technologies will help to expand the possibilities of traditional interaction of speech therapists with teachers, parents and the public.

Keywords: cooperation with parents, correction and development process, information and communication technologies, remote interactive forms of work.